

RENÉ GONNARD, *Lyon Üniversitesi Profesörlerinden: Muhtasar Para Ekonomisi*, (tercüme: Dr. Refii-Şükrü Suvla). *Üniversite Kıtabevi neşriyatından, İstanbul 1939.*

«Muhtasar Para Ekonomisi» Profesör René Gonnard'm 1930 senesinde Pariste neşrolunan «*Précis d'Economie Monétaire*» adlı eserinin türkçeye tercümesidir.

Umumî iktisat ve mevzuları dahilinde para meseleleri ötedenberi iktisatçıların ve devlet adamlarının nazarı dikkatini celbetmiştir. Eski Yunan filozoflarının bile bu meselelere ne kadar ehemmiyet verdikleri malûmdur. Mübadele mekanizmasının inkişafına müvazi olarak para işleri de asırlar imtidadmca ehemmiyetini gittikçe arttırmıştır. Ekonomi bahisleri içinde para kadar müellif ve müdekkikleri işgal etmiş başka mevzu (mülkiyet meselesi müstesna) yoktur diyebiliriz. On dokuzuncu asrın ikinci nısfından Umumî Harbe kadar para meseleleri nazarı ve tatbikî sahada ve neşriyat alanında nisbî bir durgunluk devresi geçirmiştir. Bunun sebebi altın para sisteminin bu devrede dünyanın hemen her tarafında yerleşmesi ve bu kıymetli madenin millî ve beynelmilel mübadelede iyi para vasıflarını ihraz etmiş bulunmasıdır. Fakat 1914 de başlayan Umumî Harp bütün siyasî, içtimaî ve iktisadî müvazeneyi yıkarken altın miqyasını da esaslarından sarsmış ve ortadan kaldırmıştır. Harpten çıkan devletler enflasyon felâketlerinden de bir an evvel kurtulmak için bir takım tadilâtle da olsa yine altın para sistemine avdet çarelerini aradılar. 1925 den 1930 senesine kadar bilvasıta tedbirlerle de olsa dünyada altın sistemi yeniden teessüs etti. Fakat 1929 iktisadî buhranı ve onu takip eden siyasî ve içtimaî krizler ve nihayet 1939 harbi bütün müvazeneler meyanında para müvazenesini de yeniden altüst etmiştir. Yeni harbin ve tevlid etmekte bulunduğu para teşevvüşlerinin tasfiyesi herkesi şimdiden düşündüren büyük bir dert ve endişedir.

Prof. René Gonnard'm kitabı bilhassa Umumî Harp ve netayicinin ortaya çıkardığı para meselelerini tetkik etmiş olmakla bugünkü kriz için de çok enteresan bir tahlil eseri halini ve dolayısıle ak-

tüalitesini tamamiyle muhafaza etmektedir. Bundan başka esaslı para bahislerini bir sistem dahilinde tetkik ve izah eden bu eser klâsik bir ders kitabı olmak haysiyetini de haizdir.

Eserin muhtevası hakkında okuyucularımıza kısaca malûmat verelim: Birinci fasıl paranın ehemmiyetine ve fonksiyonlara tahsis edilmiştir. Müellif para doktrinlerinde ötedenberi devam eden ihtilâfa işaret ettikten sonra bilhassa kıymet takdiri fonksiyonunu tahlil etmektedir. İkinci fasıl «aynî veya itibarî para meselesi» ni ele almaktadır. İlkçağlardan zamanımıza kadar para doktrinlerini kısa, fakat çok mükemmel bir tarzda inceleyen ve teşrih eden profesör mevcut kâğıt paraları pek doğru olarak sırf nominal para değil «intizar halinde bir metâ-para» olarak telâkki etmektedir. Kâğıt paranın kıymeti de işte bu intizar hâdisesinden neşet etmektedir. Profesör *Gonnard* hâdisatı şahit tutarak iyi (sağ) paranın metâ-para (mâden) olması lâzımgeldiğini veya hiç olmazsa metâa istinat etmesi lâzımgeldiği kanaatine vâsıl olmaktadır. Kâğıt para, mahdud miktarda olursa iyi para vasıflarından bir kısmını haiz olmakla beraber ihracında hemen daima ifrâta varıldığı (yani enflâsyon yapıldığı) için içtinap edilmesi icap eden bir paradır.

Üçüncü fasıl madenî para ile servet mefhumu arasındaki alâkayı tebarüz ettirmektedir. Madenî paranın itharma taraftar ve murarız düşünceleri tetkik eden müellif kemmiyet nazariyesini tahlil ve tenkid etmektedir. Bilâhare enflâsyon meselesini ele alan müellif bu hâdisenin madenî para sisteminde de pekâlâ vârit olabileceğini izah ve ispat etmektedir. Dördüncü fasıl madenî paranın tarih, coğrafya ve istatistikine hasredilmiştir. Para vasıtasında mübrem mallardan metâllere doğru bir istihale olduğunu tasvir eden müellif bilâhare sikke şekillerine ve sikke yapılan madenlerdeki tenevvüe işaret etmektedir. *Prof. Gonnard* altın ve gümüş istihsal miktarlarile kıymetlerindeki tahavvülâtı mükemmel istatistiklere istinaden teşrih etmekte ve nihayet dünya kıymetli maden stoku ve son zamanlar istihsal miktarı hakkında pek kıymetli malûmat vermektedir.

Beşinci fasıl devlet ve para meselesini ihtiva etmektedir. Devletin para işlerine ne suretle müdahaleye iptidar ettiğini anlatan müellif bilâhare bilhassa sikke imal ve ihracının fertler lehine serbestisini ve bu serbestinin harp sonrası para rejimlerinde ne suretle iptal olunduğunu izah etmektedir. *Prof. Gonnard* bundan sonra para kanunî ve ticarî kıymet (metâ kıymeti) meselelerini ve bu kıymetlerin ne suretle müsavi tutulabileceği noktasını müdellel bir tarzda izah etmekte ve tabiatile *Gresham* kanununa da temas etmektedir.

tedir. Altıncı fasıl yine muhakeme bir silsile takip edilerek para sistemlerine tahsis edilmiştir. Bu fasılın mühim bir kısmı tek ve çift maden mikyaslarının tahliline hasrolunmuştur. Her iki sistemde de ufaklık para mevcudiyetine ve ufaklığın kanunî ve iktisadî mahiyetine işaret eden müellif daha sonra müstemleke ve ticaret paraları nevelerine işaret etmekte ve nihayet para basımı tekniği hakkındaki vâkıfane mütalealarile fasıl kapatmaktadır. Yedinci fasıl para siyaseti yani para sisteminin intihabı meselesini ele almaktadır. Burada monometalizm ve bimetalizm tezlerinin fayda ve mahzurları anlatıldıktan sonra Lâtin ittihadı gibi tarihî vak'alar zikrolunmaktadır. Müteakip fasıl kâğıt paralara tahsis olunmuştur. Muhtelif nevi kâğıttan parayı tetkik eden müellif bilhassa hiçbir şeyi temsil etmeyen ve yalnız ismen metâa bağlı bulunan asıl kâğıt para üzerinde ısrar etmektedir. Kâğıt paranın fayda ve mahzurlarını (dolayısıyla enflâsyon meselesini) gayet mükemmel bir şekilde kaleme alan *Prof. Gonnard*, muhtelif memleketlerde kâğıt para tarihini ve bilhassa Umumî Harbin tevlit ettiği enflâsyon ve sebebiyet verdiği buhranları ince bir tetkikten geçirmekte ve para sistemi ıslahı sahasında revalorizasyon, para iflâs ve stabilizasyon hal çarelerini tarihî misallerile izah etmektedir. Dokuzuncu fasıl 1914 den sonraki Fransız para siyasetine hasrolunmuştur. Bu fasılın nihayetine sevkolan para sistemleri hakkında kısa, fakat mükemmel bir düşünce ilâve olunmuştur.

Onuncu fasıl para yerini tutan senetlere ve skriptüral para meselesine ve bu nevi paraların enflâsyona sebebiyet verip veremiyecikleri bahsine tahsis olunmuştur.

Lâhika ismini verdiği son bir fasılda müellif stabilizasyonun (yani devalüasyonun) içtimaî sahada doğurduğu meseleleri tetkik etmekte ve bu suretle Fransanın 1928 de vücude getirdiği stabilizasyonun mükemmel bir tahlili ortaya konulmaktadır.

Kısa bir şekilde karilerimize tanıtmağa çalıştığımız «Para Ekonomisi» kitabı muhakkaktır ki türkçede pek kıt bulunan iktisat bibliyografyasını kendi sahasında zenginleştirmiştir.

R. Ş. Suvla

Yeni çıkan kitaplar

DEKİLİS: Maliye hukuku, hukuk ilminin müstakil bir şubesi-
dir. (Yunanca). — Atina, 1940. — 78 s.

SUPHİ NURİ İLERİ: Güçler arası hukuku. (Hukuku Düvel). —
İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi yayınlarından, sayı 85. —
İstanbul, 1940. — 304 s.

RAŞİT TAŞDUR: Teknoloji ve Emtia; I. Kitap. İstanbul Yüksek
İktisat ve Ticaret Mektebi yayınlarından, sayı 88. — İstanbul, 1940. —
199 s.

ZÜHTÜ İNHAN: İşletme Ekonomisi; fasikül I. — İstanbul Yük-
sek İktisat ve Ticaret Mektebi yayınlarından, sayı 75. — İstanbul,
1940. — 761 s.

Texte
International

vol. II

1940-41